ХОТИН-ҚИЗЛАРНИНГ ЖАМИЯТ ТАРАҚҚИЁТИДА ИЖТИМОИЙ ВА МАДАНИЙ СОҲАДАГИ ЎРНИ

Кдирниязова Оралхан Асаматдиновна – *доцент*
qidirniyazova@unail.uz
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Нукус филиали

РОЛЬ ЖЕНЩИН В ОБЩЕСТВЕННОЙ И КУЛЬТУРНОЙ СФЕРАХ В РАЗВИТИИ ОБЩЕСТВА

Кдирниязову Оралхан Асаматдиновна – *доцента*
Нукусский филиал Государственного института искусств и культуры Узбекистана

THE ROLE OF WOMEN IN THE SOCIAL AND CULTURAL SPHERE IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY

Oralkhan Asamatdinovna Kdirniyazova – *Associate Professor*
Nukus branch of the State Institute of Arts and Culture of Uzbekistan

Таянч сўзлар: хотин-қизлар, жамият тараққиёти, ижтимоий соҳа, маданий соҳа, гендер тенглик, маънавият.

Резюме. Мазкур илмий мақолада хотин-қизларнинг жамият тараққиётидаги ижтимоий ва маданий соҳаларда тутган ўрни комплекс таҳлил қилинади. Хотин-қизларнинг таълим, маданият, маънавий-маърифий ҳаёт, фуқаролик жамияти институтлари ҳамда оила институтидаги иштироки ижтимоий барқарорлик ва тараққиётнинг муҳим омили сифатида ёритиб берилади. Шунингдек, гендер тенгликни таъминлашга қаратилган давлат сиёсати ва ҳуқуқий асосларнинг хотин-қизлар фаоллигини оширишдаги аҳамияти илмий жиҳатдан асосланади. Мақолада Ўзбекистон тажрибаси мисолида хотин-қизларни қўллаб-қувватлашнинг институционал механизмлари таҳлил қилиниб, уларнинг жамият маънавий қиёфасини шакллантиришдаги роли очиб берилади.

Ключевые слова: женщины, развитие общества, социальная сфера, культурная сфера, гендерное равенство, духовность.

Резюме. В данной научной статье проводится комплексный анализ роли женщин в социальной и культурной сферах развития общества. Участие женщин в образовании, культуре, духовно-просветительской жизни, институтах гражданского общества и институте семьи освещается как важный фактор социальной стабильности и развития. Также научно обосновано значение государственной политики и правовых основ, направленных на обеспечение гендерного равенства, в повышении активности женщин.

Key words: women, societal development, social sphere, cultural sphere, gender equality, spirituality.

Summary. This scientific article comprehensively analyzes the role of women in the social and cultural spheres of society's development. The participation of women in education, culture, spiritual and educational life, civil society institutions, and the institution of the family is highlighted as an important factor in social stability and development. Also, the importance of state policy and legal foundations aimed at ensuring gender equality in increasing women's activity is scientifically substantiated. The article analyzes the institutional mechanisms for supporting women using the example of the experience of Uzbekistan and reveals their role in shaping the spiritual image of society.

Жамият тараққиёти инсон капитали ривожи билан узвий боғлиқ бўлиб, бу жараёнда хотин-қизларнинг ўрни алоҳида аҳамият касб этади. Тарихий тажриба шуни кўрсатадики, хотин-қизлар фақат оила доирасида эмас, балки ижтимоий ва маданий ҳаётнинг барча жабҳаларида фаол иштирок этиб келган. Замонавий глобаллашув шароитида уларнинг жамият ҳаётидаги роли янада ортиб, гендер тенглик масаласи ижтимоий тараққиётнинг муҳим мезонларидан бирига айланди.

Ижтимоий соҳа жамиятнинг барқарор ривожини таъминловчи асосий омиллардан бири ҳисобланади. Бу соҳада хотин-қизлар таълим, соғлиқни сақлаш, ижтимоий ҳимоя, маҳалла ва жамоат ишларида фаол иштирок этадилар. Айниқса, таълим тизимида хотин-қизлар ёш авлод тарбиясида ҳал қилувчи ўрин тутади. Улар орқали маънавий қадриятлар, миллий анъаналар ва умуминсоний ғоялар авлоддан-авлодга узатилади. Ўзбекистон Республикасида хотин-қизларнинг ижтимоий фаоллигини ошириш давлат сиёсати даражасига кўтарилган. Жумладан, «Хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатлари тўғрисида»ги Қонун қабул қилиниши хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги иштирокини кучайтиришга хизмат

қилмоқда. Бу ҳуқуқий асослар хотин-қизларнинг таълим олиши, меҳнат фаолияти билан шуғулланиши ва жамоат бошқарувида иштирок этишига кенг имкониятлар яратди. Шу билан бирга, хотин-қизларнинг ижтимоий фаоллиги фуқаролик жамияти институтларини ривожлантиришга хизмат қилади. Нодавлат нотижорат ташкилотлари, жамоат бирлашмаларидаги аёллар фаолияти ижтимоий адолат, инсон ҳуқуқлари ва ижтимоий тенгликни таъминлашга қаратилган.

Маданий соҳа жамият маънавий қиёфасини белгилайдиган муҳим йўналишдир. Бу соҳада хотин-қизлар санъат, адабиёт, театр, мусиқа ва халқ оғзаки ижодида фаол иштирок этиб, миллий маданиятни асраш ва ривожлантиришга катта ҳисса қўшадилар. Аёл ижодкорлар томонидан яратилган асарлар жамиятда инсонпарварлик, меҳр-оқибат ва маънавий поклик ғояларини тарғиб этади. Ўзбек халқ маданияти тарихида Зулфия, Увайсий, Нодира каби аёл зотли ижодкорлар жамият маънавий ҳаётига беқиёс ҳисса қўшган. Бугунги кунда ҳам хотин-қизлар миллий ва замонавий маданиятни уйғунлаштирган ҳолда маданий меросни асраб-авайлаш ва уни ёш авлодга етказишда муҳим ўрин тутмоқда. Бундан ташқари, хотин-қизлар оила маданиятининг сақловчилари сифатида ҳам жамият маънавий барқарорлигини таъминлайди. Оиладаги соғлом маънавий муҳит эса жамиятда ижтимоий тотувлик ва барқарор тараққиётга замин яратади. Гендер тенгликка эришиш жамиятнинг ижтимоий ва маданий ривожи учун муҳим шарт ҳисобланади. Хотин-қизларга таълим олиш, касб танлаш, ижтимоий ҳаётда тенг иштирок этиш имкониятларининг яратилиши уларнинг салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқаради. Бу эса иқтисодий ўсиш, ижтимоий барқарорлик ва маданий ривожга ижобий таъсир кўрсатади. Ўзбекистонда гендер сиёсати доирасида амалга оширилаётган ислоҳотлар хотин-қизларнинг жамиятдаги мавқеини мустаҳкамлашга қаратилган бўлиб, уларнинг раҳбарлик лавозимларидаги иштироки йил сайин ошиб бормоқда. Жамият тараққиётида хотин-қизлар ролини кучайтиришда институционал механизмлар муҳим аҳамиятга эга. Давлат ва жамоат ташкилотлари, таълим муассасалари ҳамда маҳалла институтлари хотин-қизларни ижтимоий ва маданий ҳаётга кенг жалб этишда ўзаро ҳамкорликда фаолият юритмоқда. Айниқса, хотин-қизлар масалалари бўйича махсус тузилмаларнинг ташкил этилиши уларнинг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилишга хизмат қилмоқда. Бундан ташқари, хотин-қизларни қўллаб-қувватлашга қаратилган ижтимоий дастурлар уларнинг таълим олиши, касбий ривожланиши ва ижтимоий фаоллигини оширишга замин яратади. Бу каби механизмлар хотин-қизларнинг жамият ҳаётидаги иштирокини институционал жиҳатдан мустаҳкамлайди.

Маънавий-маърифий соҳада хотин-қизлар жамият ахлоқий қиёфасини шакллантиришда етакчи куч ҳисобланади. Улар оилада фарзандлар тарбияси, жамиятда маънавий қадриятларни тарғиб этиш орқали соғлом ижтимоий муҳитни яратади. Хотин-қизларнинг маънавий фаоллиги жамиятда инсонпарварлик, бағрикенглик ва ўзаро ҳурмат тамойилларини мустаҳкамлайди. Айниқса, таълим ва маданият соҳасида фаолият юритаётган хотин-қизлар ёш авлоднинг дунёқарашини шакллантиришда муҳим ўрин тутади. Улар орқали миллий ғоя, маънавий мерос ва умуминсоний қадриятлар уйғун ҳолда ёшлар онгига сингдирилади.

Хулоса. Хотин-қизларнинг жамият тараққиётидаги ижтимоий ва маданий соҳадаги ўрни комплекс ва кўп қиррали хусусиятга эга. Улар таълим, маданият, оила, фуқаролик жамияти ва маънавий ҳаётда фаол иштирок этиб, жамият барқарор тараққиётининг муҳим субъекти сифатида намоён бўлади. Хотин-қизларни қўллаб-қувватлашга қаратилган давлат сиёсати ва ижтимоий механизмлар уларнинг салоҳиятини тўлиқ рўёбга чиқаришга хизмат қилади. Шу боис, хотин-қизларнинг ҳуқуқ ва имкониятларини янада кенгайтириш, уларнинг ижтимоий ва маданий фаоллигини ошириш жамият тараққиётининг устувор йўналишларидан бири бўлиб қолаверади.

Фойдаланилган адабиётлар

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси.
2. «Хотин-қизлар ва эркаклар учун тенг ҳуқуқ ҳамда имкониятлар кафолатлари тўғрисида»ги Қонун. — Тошкент, 2019.
3. Гендер сиёсати ва жамият тараққиёти. — Тошкент: Илм-фан, 2020.
4. Хотин-қизлар ва маънавий тараққиёт масалалари. — Тошкент, 2019.
5. Социология ва маданиятшунослик асослари. — Тошкент, 2021.